

Motion till riksdagen 2010/11:U239

av **Susanne Eberstein (S)**

Svenska initiativ för att få till stånd en nedrustning av kärnvapen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att de ca 200 Natobomberna av typ B61 omplaceras från Europa och stödja de Natostater som har samma inställning samt verka för att en ny säkerhetspolitisk ordning kommer till stånd i Europa som ytterligare reducerar kärnvapnens rollen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör undersöka förutsättningarna för att tillsammans med likasinnade stater inom FN inleda arbetet för en konvention som totalförbjuder kärnvapen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige på alla sätt, både inom EU och bilateralt, ska verka för att Pakistan ändrar sin position i frågan om förhandlingar om ett avtal som förbjuder produktion av fissilt material för kärnvapen (FMCT) samt i övrigt agera konstruktivt för att få till stånd förhandlingar om ett sådant avtal.

Motivering

Tiden under 1990-talet kan beskrivas som en guldålder för multilateral nedrustningspolitik. Staterna lyckades förhandla fram en konvention som förbjöd kemiska vapen och införde en omfattande kontrollregim för att säkerställa att förbudet efterlevs, en särskild kommission med mandat från FN utvecklade verifikations- och kontrollmetoder för att nedmontera Iraks dåvarande program för massförstörelsevapen och en konvention som förbjöd kärnvapenprovsprängningar som antogs 1996.

Fel! Okänt namn på

Därefter kom en rad motgångar: provstoppsavtalet har inte trätt i kraft då ett tiotal nyckelstater fortfarande inte har ratificerat det, alla försök till förhandlingar i Nedrustningskonferensen i Genève blockeras från 1998, begreppet verifikation av massförstörelsevapen diskrediterades inför invasionen av Irak 2003 och översynskonferensen av NPT 2005 var ett fiasko. Lägg därtill de indiska och pakistanska kärnvapenproven 1998, Nordkoreas återupptagande av plutoniumproduktion och test av kärnvapen, avslöjandet av en privat organisation under ledning av pakistanska forskaren A.Q. Khan som sålde kärnvapenteknologi, Irans nukleära program i strid med FN-resolitioner, de klara beskeden från kärnvapenstaterna att de avsåg att modernisera sina kärnvapenarsenaler samt den direkt fientliga inställningen som den amerikanska administrationen under president George W Bush hade gentemot multilaterala nedrustningsregimer. Det fanns således goda anledningar till både en cynism avseende kärnvapenstaternas ambition att leva upp till NPT Artikel VI, skyldigheten att inleda nedrustningsförhandlingar och en fruktan för att den multilaterala icke-spridningsregimen skulle falla samman.

I dag har denna negativa trend till viss del brutits. President Obamas tal i Prag april 2009 där han stödde visionen om en värld utan kärnvapen, ett nytt START avtal mellan USA och Ryssland om strategiska kärnvapenstyrkor, en ny amerikansk kärnvapendoktrin som till viss del minskar rollen för dessa vapen, samt en översynskonferens för NPT i maj 2010 som nådde vissa framgångar är alla tydliga exempel på en positiv utveckling. Den stora utmaningen nu är att dels bibehålla detta momentum och dels att säkerställa att konkreta framsteg görs med kärnvapenedrustningen.

Minska rollen för kärnvapen i säkerhetspolitiska doktriner

Ett åtagande från NPT Översynskonferens år 2000 som nu har återupprepats är staternas skyldighet att reducera rollen för kärnvapen i deras nationella säkerhetspolitiska doktriner. Efter en negativ utveckling under hela 2000-talet med en gradvis ökad roll för kärnvapen verkar pendeln ha svängt igen i vissa länder. Den nya amerikanska kärnvapendoktrinen är något mer restriktiv än tidigare och franska och brittiska företrädare har försökt förtydliga tidigare uttalanden om ökad användbarhet till att återigen betona att deras kärnvapen enbart har en strategisk roll och inte en taktisk. Samtidigt spelar kärnvapen tyvärr en allt större roll för exempelvis rysk säkerhetspolitisk doktrin, och det bör vara prioriterat att utveckla en säkerhetsstruktur i Europa som inkluderar Ryssland och minskar dess uppfattade behov för dessa vapen – särskilt mot bakgrund av att avtalet om konventionella styrkor i Europa (CFE) för tillfället är vilande.

Under 2010 genomför Nato en stor revision av sin strategiska plan, och där ingår även rollen för de cirka 200 kärnvapen av typ B61 som finns lagrade på sex flygbaser i Europa. I flera länder, exempelvis Belgien, Tyskland och Nederländerna, är det starka opinioner som stöder bortdragandet av dessa vapen, och även på högre politisk nivå har deras fortsatta existens ifrågasatts, exem-

pelvis genom tyska utrikesministerns tydliga uttalande att vapnen bör tas bort från Tyskland. Ett borttagande av dessa vapen från Europa skulle även avsluta en rättslig anomali då man enligt NPT inte får ställa kärnvapen till förfogande för annan stat.

Sverige ska verka för att de cirka 200 Natobomberna av typ B61 ska flyttas från Europa och stödja de Natostater som har samma position. Sverige ska också verka för att en ny säkerhetspolitisk ordning kommer till stånd i Europa som ytterligare reducerar rollen för kärnvapen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Rättsligt ramverk för en värld fri från kärnvapen – behovet av att påbörja arbetet med en konvention som förbjuder kärnvapen

När nu även den amerikanske presidenten har anslutit sig till visionen om en värld fri från kärnvapen är det hög tid att börja en seriös diskussion om vilka beståndsdelar en global kärnvapenfri regim ska innehålla. Bland icke-statliga organisationer och experter har sådana diskussioner förts, men världens stater har undvikit detta. I en sådan regim är det legala ramverket av största betydelse, och det är därmed dags för världens stater att börja diskussioner om en internationell konvention som totalförbjuder kärnvapen. Försök till detta har gjorts av vissa stater, bland annat har Malaysia med flera lagt fram resolutioner i FN:s generalförsamlings första utskott samt på NPT-översynskonferenser, men kärnvapenstaterna, EU inklusive Sverige, har dock varit negativa till detta. Sverige bör därför se över förutsättningarna för att tillsammans med likasinnade stater inom FN verka för inledandet av arbetet med en konvention som totalförbjuder kärnvapen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Pakistans veto mot förhandlingar om en konvention som förbjuder tillverkning av fissilt material för kärnvapen (FMCT)

Sedan 1995 har det funnits en överenskommelse mellan staterna att inleda förhandlingar om en konvention som ska förbjuda tillverkning av fissilt material för kärnvapen. Detta har dock blockerats, liksom alla andra förhandlingar vid FN:s nedrustningskonferens, beroende på främst skiljaktigheter mellan USA, Ryssland och Kina om behovet av förhandlingar om kapprustning i rymden som kopplats till arbete med FMCT. I augusti 2009 lyckades man överkomma detta hinder, och konferensen antog ett arbetsprogram där FMCT-förhandlingar skulle inledas i januari 2010. När dessa inleddes valde Pakistan att som enda land lägga in ett veto, och då nedrustningskonferensen arbetar på konsensusbasis kunde inga framsteg göras. Att ett enda land blockerar förhandlingar om ett avtal som världens stater vill ha är mycket bekymmersamt och ställer frågan dels vad världens stater gör för att förmå Pakistan

Fel! Okänt namn på

att ändra sin position, dels vad som kan göras för att effektivisera nedrustningskonferensen, alternativt ta förhandlingar utanför den, i syfte att undkomma konsensusdilemmat. Sverige bör på alla sätt, både inom EU och bilateralt, verka för att Pakistan ändrar sin position i denna fråga samt i övrigt agera konstruktivt för att få till stånd förhandlingar om ett FMCT. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 26 oktober 2010

Susanne Eberstein (S)